

פרק י"ג, פסוקים ו, טו-לא / טיפול נחמיה בבעיות בחברה היהודית

פסוק ו: סוף תקופת פעילות נחמיה בירושלים

"בְּכֹל־זֶה לֹא הֵייתִי בִירוּשָׁלַם. כִּי בְשָׁנֹת שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם לְאַרְתַּחְשֶׁשְׁתָּא מֶלֶךְ-בָּבֶל, בָּאתִי אֶל-הַמֶּלֶךְ, וְלִקְּץ יָמַי, וְשָׂאֲלֹתַי מִן-הַמֶּלֶךְ". על פי המסופר בפרק ב נחמיה הגיע לירושלים בשנת 20 למלך ארתחשסתא, כדי לבנות את

עיר קברות אבותיו: "וַיְהִי בַחֲדָשׁ כִּסְלֹ שְׁנַת עֶשְׂרִים, וְאָנֹכִי הֵייתִי בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה" (פרק א,א). חלפו 12 שנים מאז הגיע נחמיה לירושלים. עתה עליו לחזור לפרס, שהרי המלך ארתחשסתא הגביל את זמן ביקורו של נחמיה בארץ: "וַיֹּאמֶר לִי הַמֶּלֶךְ ... עַד-מָתַי יִהְיֶה מִהֲלַכְךָ וּמָתַי תָּשׁוּב? וַיִּיטָב לִפְנֵי-הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַחֲנִי, וְאֶתְנָה לוֹ זָמָן" (פרק ב, ו).

מכאן נסיק שנחמיה פעל כפחה (שליט מטעם השלטון הפרסי) על יהודה במשך 12 שנה בלבד, ולאחר מכן חזר לחצר המלך. גם בשנתו האחרונה כפחה, המשיך נחמיה במלוא המרץ לטפל בבעיות, ונלחם בתופעות שונות.

פסוקים טו –כב: הטיפול בנושא חילול שבת

תאור המצב: אנשים עובדים בשבת: דורכים ענבים בגת להפקת יין, סוחרים בשבת, הסוחרים שבאו מצור לירושלים סחרו עם אנשי ירושלים בשבת. שרי יהודה ראו שיש חילול שבת אבל לא פעלו להפסקתו. הם לא התנגדו לחילול השבת.

פעולות נחמיה להפסקת חילול השבת:

א. עימות: אין הוא מהסס להתעמת עם בעלי הכוח בציבור "וְאָרִיבָה אֶת חַרֵי יְהוּדָה" (פסוק יז), בעלי ההשפעה על הציבור, ומטיל עליהם את האחריות למצב, תוך הזכרת התוצאות הקשות של חילול השבת בעבר: "הֲלוֹא כֹה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם וַיָּבֵא א-להינו עֲלֵינוּ אֶת כָּל הָרָעָה הַזֹּאת וְעַל הָעִיר הַזֹּאת וְאַתֶּם מוֹסִיפִים חָרוֹן עַל יִשְׂרָאֵל לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת" (פסוק יח). דברי נחמיה מבוססים על תוכחות ירמיהו, נביא החורבן, שהזהיר את יושבי ירושלים מהתוצאות הקשות העוללות להיווצר מחילול השבת ההמוני בירושלים.

ב. הוראה על סגירת שערים בשבת: לאחר העימות עם השרים נחמיה פונה לפעול באופן מעשי, ומשתמש בשערים החזקים של העיר, שנבנו מחדש לא מכבר, בכדי למנוע את כניסת הסוחרים המגיעים ביום השבת מחוץ לעיר (פסוק יט). הוא מפחיד את הסוחרים הללו (פסוק כא) ומורה ללויים לשמור את שערי העיר ירושלים סגורים ביום השבת (פסוק כב).

פסוקים כג-ל: הטיפול בנושא נישואי תערובת עם גויים

תאור מצב: הכתוב מתאר את התוצאות הקשות של נישואי התערובת: "וּבְנֵיהֶם חָצִי מְדַבֵּר אֲשֶׁר־דֹּדֵית וְאֵינָם מְפִירִים לְדַבֵּר יְהוּדִית וְכַלְשׁוֹן עִם וְעִם" (פסוק כד) – הילדים שנולדו מנישואי התערובת לא ידעו לדבר בשפה העברית, אלא בשפות זרות. זה סימן להתבוללות גמורה.

פעולות נחמיה לביטול נישואי התערובת:

א. גם כאן לא מהסס נחמיה להיכנס לעימות, וכאן הוא מתעמת ישירות עם העבריינים עצמם "וְאָרִיב עִמָּם וְאֶקְלָלֵם וְאֶכְּהָ מֵהֶם אֲנָשִׁים וְאֶמְרָטֵם וְאֶשְׁבִּיעֵם בְּא-לקים" (פסוק כה). הוא מזכיר את שלמה המלך שנשא אף הוא נשים נכריות ולמרות כל עוצמתו הרוחנית הבלתי נתפסת "גם אותו הִחֲטִיאוּ הַנְּשִׁים הַנְּכָרִיֹּת" (פסוק כו),

ב. נחמיה מסלק מעבודת הכהונה במקדש כוהנים שהיו נגועים בנישואי תערובת, וממנה אחרים תחתם (פסוקים כח-ל).

פסוק לא: חתימה (סיום)

לסיכום הדברים מזכיר נחמיה את הביטוי "זְכֹרָה לִי אֱלֹהֵי לְטוֹבָה" (לא), ובו מסתיים הספר. ביטוי זה מופיע שלוש פעמים בספר (ראו גם בנחמיה פרק ה, יט ; פרק ג, יד) והוא מעיד על אמונתו העמוקה של נחמיה, הפועל מתוך אמונה ודבקות בה' ובשליחות שהוטלה עליו. פעילות, שבאה לידי ביטוי באומץ לב להתעמת עם בעלי השררה, בעמידה מול צרי ישראל; במציאת פתרונות מעשיים לבעיות שעמדו על הפרק; ביכולת עמידה ושכנוע, ובכריזמטיות שסחפה אחריה את הציבור. גולת הכותרת של מפעלו – בניית החומה הפיזית של ירושלים, לצד תיקון חומותיה הפנימיים - הפערים החברתיים, נישואי התערובת וקיום מצוות התורה. נחמיה יכול להיות מודל למנהיג בישראל שפועל בשעה גדולה, שמלווה בקשיים רבים, ורוחו לא נופלת.